

Utdrag ur

Monica Braw: Hiroshima överlever (roman)

Medan jag gick där på Fredsavenyn kom jag på att jag naturligtvis skulle ta tillfället i akt och tala med kvinnan på museet. Hon skulle självklart kunna hjälpa mig med min rapport.

Jag vände tvärt om.

Det var först efter flera hundra meter som jag mindes klockan. Fem över fyra. Troligen stängde museet klockan fyra. Kanhända skulle jag ännu hinna om jag skyndade mig, jag gick med snabba steg förbi rusningen i andra riktningen.

Jag tog två trappsteg i taget och var ganska andfädd när jag äntligen nådde dörren till museet. Den var stängd.

Men därinne såg jag henne gå omkring och rätta till böcker på bokbord. Hennes bara armar sträckte sig efter små högar av böcker som blivit ojämna, bläddrade av turister under dagens lopp, och jag såg återigen de två smala vågkammarna till ärr på hennes vänstra arm. Den högra var helt slät. Håret skymde örat.

Jag knackade på.

Först tycktes hon inte märka mig. Sedan vände hon sig långsamt mot dörren. När hon såg mig, log hon igenkännande och kom emot mig för att öppna.

Förlåt, sa jag.

-Å, det var ingenting. Kan jag hjälpa till med något?

-Jag ber än en gång så mycket om ursäkt... Jag förmodar det låter egendomligt, men skulle ni vilja äta middag med mig?

Vi gick strax över gräsmattan jag på hennes högra sida, bort från ärren. Jag bar hennes böcker, det var som en dag från studentåren. Det fuktiga gräset lämnade fläckar på våra skor. Hon såg inte ens åt minnesmärkets betongbåge. Hon gick ju här förbi varenda dag.

Det var återigen som om ingenting hänt, någonsin.

Jag visste inte så noga vart vi kunde gå, jag kände ju inte staden. Vi gick förbi Atombombsdomen, ruinen med hätta i förvriddet stål. Jag frågade inte ens vad det var. Jag hade väl sett alla minnesmärken? I ett gathörn stannade hon ändå, nu ville hon visa mig något som inte ingick i guide-turer, som inte ingick i det man visade turister, det var ett alltför litet minnesmärke för det.

Hon hejdade mig och lutade sig ner mot en nästan omärkbar sten. Den stod vid en husvägg just vid knuten av ett annars inte alls iögonenfallande hus. Den var knappt en meter hög. Vid senaste jordbävningen eller måhända bara när man sist la om rör i gatan eller kanske bara med tiden, skakad av framrusande trafik hade den satt sig så att den nu stod snett. Ingen hade brytt sig om att räta till den. Hon lutade sig fram.

Hon kunde hela texten utantill, för här försvann hennes stora syster, som hon aldrig mindes att hon träffat. Men om det sa hon inget då. Texten var nästan oläslig, smuts och mossa hade bosatt sig i skrivtecknens mejslade fåror. Till mig sa hon:

-Ser ni, här dog 27 skolbarn. Det var en skola här, barnen stod uppställda för morgonbön, vända mot Tokyo, mot kejsaren. De hade just böjt nackarna när klockan blev kvart över åtta och atombomben föll.

Jag såg hennes smala nacke medan jag hörde på vad hon sa. Hon tystnade men reste sig inte upp. Jag förstod att stenen betydde mer för henne än andra minnesmärken. Jag såg att hon satt som gamla kvinnor, på hällarna, djupt nersjunken, och jag fick för mig att en stor sorgsenhet kommit över henne där nere vid marken, vid mina fötter. Hennes tunna nacke var så böjd, hon såg sårbar ut, jag vet inte vad som tog åt mig, jag böjde mig fram mot henne, hjälpte henne upp, la min arm om hennes axlar. Sakta gick vi sida vid sida tills vi fann en liten restaurang. I dörren gjorde hon sig fri och gick in först. Jag tyckte ändå att en närhet hängde kvar mellan oss:

-Vad heter ni? frågade jag.

-Takeko Nakagawa.

Barn av bambu mitt i floden.

Och jag dristade mig att mot alla japanska regler fråga:

- Får jag säga Takeko?

För jag visste, att det som hemma enbart skulle låtit gammaldags och krystat hemma här i Japan betydde: ja, jag känner också närhet.

Servitrisen kom, hyssjande på barn i köket, klafsande i plastsandaler, händerna under förklädet:

-Vad får der lov att vara? frågade hon avståndstagande.

Vi fick öl i literflaska, servitrisen torkade den med disktrasa. På etiketten slingrade sig pråligt ett gult sagodjur, till hälften drake, till hälften något annat, Kirin, Chilin, mytiskt, kinesiskt, drömskepelsen, som bara uppträder på Jorden när överallt råder fred. Takeko hällde upp till mig. Glasen var tjocka, smala, billiga, outslitliga. Hon tippade försiktigt på dem medan hon sakta hällde öl längs den inre kanten så att skummet inte skulle stiga för högt.

Jag började:

-Jag ville fråga dig om något...

Hon avbröt mig:

Jag var ett år gammal. Jag minns ingenting.

Men man har berättat för mig.

Jag var ett barn fastknutet på min mors rygg, med min rygg mot världen, vilande min kind mot mors rygg, handen uppsträckt på hennes axel. Den dagen hade jag en liten vit kolt på mig, en sommarkolt med mörka vågiga ränder. Jag sov.

Jag måste ha sett Ijuset, det väldiga Ijus, som fick blinda att se.

Och ändå minns jag ingenting. Ingenting alls.

Min mor, hur måste hon i den tusendelen av en sekund ha slitits mellan att kasta sig på rygg för att skydda mig och att inte göra det av rädsla att krossa mig.

Och medan hon stod så var allt över. Man har berättat för

mig att hon var bränd svart helt och hållet utom på den lilla del av ryggen där jag satt. Hon hade sin mörkblå sommarkimono, sådan som de bär i hennes hemtrakt i bergen. Värst brända blev de, som hade mörka kläder, de sög till sig strålarna, Ijuset och hettan.

Och jag, ja, jag bär min barndomskimonos vågränder för evigt på min vänstra arm, som vilade mot mors axel och också på min rygg... och så var det min oskyddade vänstra kind, som var vänd mot världen...

Hon tystnade. På den vänstra armen flammade de vågiga ärren. Håret föll fram över ansiktet. Servitrisen kom med maten. Tysta åt vi.

Efter en stund fortsatte hon:

När jag var sexton år kom en amerikansk kvinna hit. Hon samlade ihop flickor med förstörda ansikten och förde dem till USA för plastikoperationer. En av de flickorna var jag.

Hon trodde att vi aldrig skulle bli gifta, så som vi såg ut.

Hon ville hjälpa oss. Man skrev om oss i tidningarna, alla visste vem vi var, Hiroshimas Jungfrur kallades vi, som en danstrupp.

Den där amerikanskan hjälpte mig. Hon hjälpte mig att bli van att bli tittad på. Till slut tänkte jag att det kanske var min uppgift, att låta folk titta på mig, stirra på mig, tvinga dem att se mig. Jag var bara sexton år och ändå hade mitt liv varit bestämt nästan från början. Jag var ett atombombens barn.

Aldrig skulle jag kunna dölja det. Så jag beslutade mig för att visa det. Då, när jag var sexton år, tänkte jag att om folk såg mig, folk i Japan, i hela världen, såg hur jag blivit när jag sov

på min mors rygg, skulle de väl hata krig och atombomber och vilja fred till varje pris?

Hon drog in andan och det blev en liten, snabb suck. Jag sa, som sutte jag i en paneldiskussion.

-Men kan du tro på det, fortfarande, i vår tid av upprustning, när det finns ettusen Hiroshima-bomber för varje...

-Åh, det är väl aldrig lätt att leva! avbröt hon mig tvärt och bad om notan.

Jag fick för mig att hon ångrade sin uppriktighet och försökte föreställa mig hur hon såg mig: ett oungt ansikte, tunt hår, nyfikna ögon, välvårdade oskadda händer, diskret kostym. Men vad hade fått henne att omsorgsfullt hålla upp öl till mig, så som japanska kvinnor bara gör i affärer eller kär-

lek? Vad hade fått henne att berätta, att tro att jag skulle förstå? För hur länge sedan hade hon slutat upprepa sitt livs historia? Varför satt hon i museets kassa och lät föremål, böcker och planscher tala? Levde hon nästan som vanligt, oroade sig för om hon skulle hinna till affären innan stängningsdags, gladdes hon åt knoppande blommor? Naturligtvis. Men hur stor del av hennes liv var det som är allas vår vardag?

I det ögonblicket la hon plötsligt sin hand över min:

-Ursäkta mig.

Och så var den borta.

Jag ville ta tag i den igen och fråga vad hon bad om ursäkt för, men hon gled undan, kanske var det min inbillning.

Ändå försökte jag igen:

-Kan jag följa dig hem?

-Tack, jag klarar mig bra i en taxi, svarade hon svalt.

Ännu i taxidörren frågade jag:

-Har du pengar?

-Naturligtvis.

-Säkert att du klarar dig?

-Naturligtvis.

- Får jag träffa dig igen?

-Jag finns på museet eller i Fredsbiblioteket varje dag mellan tio och fyra.

-Godnatt, Takeko.

-Godnatt.

Taxin satte otåligt igång. Hon såg sig inte om. Det regnade lätt, igen.